

Acésta fóia ese cate 3 cóle pe luna si costa 2 fiorini v. a. pentru membrii asociatiunei, éra pentru nemembrii 3 fr. Pentru strainatate 10 franci cu porto postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se face numai pe cate 1 anu intregu. Se abonéza la Comitétulu asociatiunei in Sibiiu, séu prin posta séu prin domni collectori.

Nr. 10.

Brasiovu 15. Maiu 1869.

Anulu II.

Din cronic'a lui Michailu Cserei. 1661—1711.

(Continuare).

Dupa acestea Cserei éra si ocupa pre cateva minute cu evenimentele din Ungari'a si anume cu asaltarea capitalei Buda si luarea ei dela turci prin nemti, dupa care mai urmà si caderea altoru cetati si tînuturi unguresci in potestatea lobontiloru; indata apoi cronicariulu revine la Transilvani'a, pentrucà se ne spuna, cà óstea secuiesca ce stà sub comand'a lui Grig. Bethlen, audîndu de macelulu dela Sibiiu, incepù a deserta barbatesce, intru atata, catu Bethlen se vediù constrinsu a comanda pe partea óstei care venise dela Siomleu, cà se traga cu puscile asupra desertoriloru; cu tóte acestea inse bietii secui in nóptea urmatória o tulira toti la fuga din padurea comunei Sacadateu, unde se aflà cantonandu, remasera numai oficiarii loru, dela carii Bethlen luà reversale, prin care se obligà, cà in casu de a fi rechiamati, ei se voru re'ntórce sub stindartu. Cronicariulu nostru inca era intre acesti reversalisti; puçinu dupa aceea inse din vointi'a tata-seu intrà in servitiu la Mich. Teleki, unde stete mai duoi ani, suferindu fórté multe bajocuri si neplaceri, pentrucà pre langa ce'lu punea la totu feliulu de lucruri dediositória, pana si la scóterea ciubarului de nópte, apoi nici de mancare nu'i dá de ajunsu, éra nóptea nu era ertatu nici lui, nici celorlalti sierbitori (inasok) a dormi in casa, ci totudeaun'a la usi'a chiliei, in care se aflà domnulu loru, éra unulu din ei trebuea se'lu apere de musce vér'a érn'a, pre catu dormea marii'a sa. Credemu cà acestea date ale lui Cserei inca merita a filuate in consideratiune, cà unele, care era unu temeiu mai multu, pentrucà Cserei se nu scria nimic bunu pentru Mich. Teleki. Cserei se avea fórté reu inca si cu Mich. Vay, carele era ginerele lui Mich. Teleki. Intr'una de díle Vay si Cserei era se se bata cá orbii, déca nu ar fi esitu insusi Teleki, cà se'i despartia.

La loculu acesta cronicariulu mai descrie inca si una peregrinatiune colosale a turciloru la Mec'a in numeru de cateva dieci de mii, insoçita de diverse acte religióse si pline de fanatismu, prin care voià se'si arate dorerea pentru multele perderi din Ungari'a si penitencia de pecate si cererea gratiei lui Allah si a profetului seu Mohamedu, strigandu ne'ncetatu: Allah Allah Illeha Mahumedu Rasul Allah! care s'ar intielege: Dumnedieule Dumnedieule, mare Dumnedieule, pentru santulu Muhamed indurate spre noi!

Altii éra si afurisea pe canii de pagani (adica pe crestini), strigandu: Allah Pery Muffet Ay! si marele veziru calarindu pe unu asinu: Offat Millei Tufay, éra dervisii afurisea dîcêndu: Allah Buffay Allah Mitrei Chrestinai!

Intr'aceea tocma la finea acestui anu 1686 a-flamu éra si unu episodiu istoricu, care de si scurtu, ni se pare de atata importantia, incatu ilu traducemu aici intregu, pentrucà acestu momentu istoricu combinatu mai alesu cu macelulu dela Sibiiu descrisu mai in susu, ne arata invederatu, cumu Transilvani'a ajunge pe unu rapedîsiu de munte, de unde nu se mai opresce pana diosu in vale. Éca cuventele cronicariului:

„Prin apasatóri'a importantia a evenimentelor, Transilvani'a ajunse intre dóua arme*). Deci fiinducà diet'a nu se potea aduna pentru tóte casurile, éra consiliulu nu voia a lua pe sine responsabilitatea pentru lucruri atatu de mari, incatu déca in viitorin ar urma ori-si-ce, se fia inculpatu consiliulu, asia diet'a decretà pre langa principe si langa consiliari una deputatiune constatória din patru dieci de persóne; acestora li se asemnà óresicare plata din venitulu tierci, apoi fusera auctorisati de catra diet'a intréga, cà orice aru decide ei, se aiba valóre. Acésta înca era factiunea lui Teleki, pentrucà diet'a constandu din membrii mai multi, Teleki nu ar fi potutu scóte la cale cu atata libertate si la vederea lumei, orice ar fi voitu elu; éra in deputatiune fusera alesi totu de aceia, pe carii 'ia voitu elu si mai totu persóne, care era obligate catra Mich. Teleki, éra pe acestia ii potea indupleca usioru la orice lucru; 'ia si induplecatu, si asia Teleki jocà tiér'a in man'a imperatului nemtiescu, precumu vomu afla mai la vale.“

1687. In anulu acesta guer'a inca totu mai curge intre nemti si turci la Dunare si in Slavoni'a; ducele Carolu de Lotaringi'a sparge castrele armatei turcesci in 12. Augustu intre Mohaciu et Siklos, bate pe turci si la Esecu in 29. Sept. In acelasi anu cade si Muncaciulu in manile nemtiloru, éra soçi'a lui Tökölyi, acea adevérata eroina, ajunge in captivitate nemtiésca la Vien'a, de unde scapà numai candu fu data in schimbu pentru generalulu Haissler, carele cadiuse in manile lui Tökölyi in batali'a dela Zernesci. (Vedi mai la vale.)

*) Adica intre dóua poteri mari beligerante, unde neutralitatea armata bine se pare a fi singur'a cale de scapare. N. comp.

Acestate premise pe scurtu, ne întorcemu éra la noi a casa.

Acumu nemtii era domni in partea cea mai mare a Ungariei. Apropienduse tempulu, cá se asiedie trupele prin garnisóne de érna, nemtiloru si adica ducei Carolu de Lotaringi'a ii casiuà, cá una parte mare a armatei se o aduca in ernatecu la Transilvani'a. De unde s'a trasu acésta casiuatura, ne explica Cserei, spunendu intre altele, cá fiindu ei, adica principele si Teleki, la Ernotu (Radnoth), ducele de Lotaringi'a trimise la principele pe Hussin comandantele dela Satumare si pre unu secretariu nemtiescu, anume Til. Principele condusu de Mich. Teleki se invoí cu acestia in secretu, cá ducele de Lotaringi'a se intre in acea tómná cu armat'a imperatésca spre ernatecu in Transilvani'a; atunci inse nici Hussin nu propuse, nici principele nu cerú conditiuni din partea sa. Hussin se reintórse, éra secretariulu (Til) remase cu principele. Dela Ernotu amu mersu la Elisabetopole, éra de acolo la Sibiiu. Acumu ducele*) plecase spre Transilvani'a, de aceea principele trimise pe Georgie Banffy la ducele in numele tierei, ii trimise si cá presentu duoi cai cumparati dela Mich. Teleki cu cate una miie fiorini si adjustati domnesce. Georgie Banffy a purcesu; fiinduca inse principele cerea, cá armat'a se cheltuésca in garnisónele transilvane din banii sei, ducele manindu-se, dá se precépa, cá elu ar fi gata se impresóre Sibiiulu, unde acumu se adunasera principele si magnatii tieriei. Mich. Teleki consecente in politic'a sa, incepù a dispune curatírea tunurilor pe la bastile si a se pregati de obsidiune, apoi cerú, cá atatu ungurii, catu si sasii se jure, cá voru apara cetatea. Inse oficiarii si locuitorii cetatei, carii din caus'a motiunii principelui se simtia fórté apasati de Mich. Teleki, de Clemente Mikes si de alti boieri, in catu era preste potentia cá se mai sufere, sperandu, cá de va cadea tíer'a pre man'a nemtiului, loru le va merge mai bine, nuntiara lui Mich. Teleki asia: Ungurii se pórté ei insii grija de sine, pentrucá dieu ei (sasii din Sibiiu) nu'si voru supune cetatea loru la obsidiune nici pentru principele, nici pentru unguri.

Intr'aceea ducele ajunsese pana la Blasiu; deci Georgie Banffy fu trimisu din nou cu post'a la ducele, pentrucá se inchiaie unu feliu de invoiéla cu orice conditiuni**). Invoiel'a se si inchiaia in sum'a de unu milionu trei sute de mii fiorini renani, si, cá se fia incortelate dóuadeci si cinci regimente nemtiesci, éra in cetatile si fortaretiele Transilvaniei se intre garnisóne imperatesci. (27. Octobre).⁴

Dupa impartasirea acestui pasu nou facutu de boieri catra supunerea tieriei la nemtiu, cronicariulu isi vérsa mani'a sa asupra acelei acorde in urmatorii termini:

„Nici paganu nici crestinu n'a castigatu nici o tíera cu atat'a usioratate, cu cata castigà pe atunci némtiulu Transilvani'a. Nu se cerú nici macaru una lovitura de biciu, pentrucá locuitorii se plece capetele. Pentrucá, tacendu de alte fortaretie, pana ar fi luatu némtiulu numai Sibiiulu, dícu dieu, cá ar fi trebuitu se pice multe mii de chivere; éra apoi armat'a, care era pe atunci cu ducele, se aflá intr'una stare atatu de scapatata, marcedíta, hemesita, morbósa, in catu crepá din ei pe fiacare dí cu sutele; dieu cá aru fi uitatu de obsidiunea Sibiiului. Georgie Banffy re'ntorcénduse la Sibiiu, aduse dela ducele acestu respunsu: „Principele si boierii se se care la Fagarasiu, pentrucá la Sibiiu voru vení nemtii. Noi esiramu din Sibiiu in confusiune mare, éra dómn'a intre vaiete mari pana la Porumbacu, de unde veniramu la Fagarasiu, éra némtiulu ocupà Sibiiulu, Clusiulu si mai multe locuri; éra de atunci nici cá mai esí din acelea. Din Fagarasiu ducea la Sibiiu bani in butóie mari pe fiacare septemana cu carale si cu caii de transportu ai principelui, pana candu se implinira treisprediece sute de mii de fiorini. Pe atunci biét'a tíera mai avea bani, éra acmù de aru topi la unu locu pre toti locuitorii Transilvaniei cu toti banii loru, dieu nu sciu, cumu aru mai potea stórce inca vreo siese sute de mii.“

Dela aceste cronicariulu éra sare la Ungari'a, unde in 18. Octobre se deschisese la Presburgu prea memorabil'a dieta, in care ungurii abdícu de dreptulu electiunei libere la tronulu Ungariei si accepta dreptulu ereditariu in favórea familiei de Habsburg, éra in 9. Decembre incoronéza si pre Iosifu I. pana inca era in viétia tata-seu Leopoldu I., se invoiescu totuodata, cá se se stérge faimosulu punctu din diplom'a Andreana, in poterea caruia nobilimea avea dreptu de a se scola cu arme in contra regelui, déca acela ar fi cutezatu a calca privilegiurile si prerogativele loru. Cserei adaoge acilea curatu, cá ungurii s'au supusu la conditiunile acelea numai indemnatii si intrigati cu totuadinsulu de palatinulu Eszterházi, cumu si de spaim'a armeloru imperatesci, éra nu de buna voia, dupa aceea inchiaie anulu asia: „Acésta dieta din Presburgu dete ocasiune la rebeliunea si confederatiunea facuta in contra imperatului, care acmù tiene de siepte ani. Ddieu scie, care va fi resultatu acestora, eu inse nu pociu astepta nici unu resultatu bunu dela ele*).

1688. La anulu acesta cronicariulu ne mai memorandu nimicu despre nóu'a intreprindere belica a ducei Carolu de Lotaringi'a si prin urmare departarea sa din Transilvani'a, si presupunendu aceste ca lucruri cunoscute, se ocupa indata dela inceputu cu venirea in tíer'a nóstra a cumplitului si spurcatului tiranu, generalu Caraffa, ale carui atrocitati si tiranii pana inainte cu cativa ani mai nici-decumu nu era cunoscute afara de cérculu istoriciloru de profe-

*) Carolu de Lotaringi'a, supremulu comandante alu armatei nemtiesci.

***) Invoieli de natur'a acesteia se numea pe atunci acorda.

*) Acestea se scriu pe la 1711.

siune, din cauza că nu era ertatu a scrie si a publica unele că acelea; acumu inse mai alesu istoriografii din Ungari'a si chiaru sectiunea istorica din academi'a unгурésca le publicara si documentara pre largu, incatu citindule cineva, i se scóla perulu maciucă, precumu díce romanulu. Cserei din partea sa numai catu atinge pre scurtu atrocitatile lui Caraffa, in catu adica voiesce se esplice caus'a terórei latíte in tíera din momentulu candu se audí, că acelu Caraffa era destinatu pentru comand'a trupeloru imperatesci, care facusera invasiunea in Transilvani'a. Dupa Cserei, generalulu Caraffa patrase din Februaru pana in Maiu atrocitatile si macelurile cele mai fioróse in orasielē Eperjes si Casovi'a; pentrucă de si unгурii dupa caderea Casoviei s'au reintorsu la fidelitate cãtra imperatulu Leopoldu, care apoi le si dete gratia, acelu tiranu crudelu inse totu incamină cercetare asupra urdítóriloru rebeliunei, in contra vointiei acelu monarchu simplu, dupa aceea prindendu'i ii macelarí la Eperjes si Casovi'a intre torturele cele mai crunte. In acelea díle se aflá la Caraffa Sigismundu Bálintit, cá trimisu la elu din partea principelui Apaffy; asia acelu Balintit scrise incóce, ca Caraffa are se comãnde in Transilvani'a. Caraffa confiscă tóte averile celoru masacrati. Nici tiranulu imperatu Nero nu patrase atatea crudelitati. Dela Eperjes vení la Debrecínu. Starea acelu orasiu era pe atunci cu totulu extraordinaria; elu adica se tienea de Transilvani'a, platea inse tributuri si imperatului nemtiescu, si sultanulu turcescu. Caraffa inse aruncă din nou contributiuni fórtē grele pe debrecineni, éra déca i se pareá lui, că cineva are bani si totu nu'i dà, puneá de'i stringea capulu cu funii ude si atata'lu torturá, pana ce dá totu ce mai avea. Nimeni nu cutesá se díca ceva in contra tiranului, pentrucă elu aratá, că are plenipotentia dela imperatulu preste Ungari'a si preste Transilvani'a si că elu nu suferē, cá se se amestece in afacerile lui nici insusi imperatulu, din cauza că elu face tóte spre binele acestuia. Audíndu Mich. Teleki, in ce modu a tiranitu Caraffa pe unгурi, si că totu elu are se viie din Transilvani'a, fu coprinsu de spaima mare, incatu nu e indoiéla, că ar fi tulit'ó din Transilvani'a, numai se fia avutu unde; la turci inse nu mai cutesá se mérga, pentrucă isi sciaá pecatulu, éra Poloni'a se aliase cu némtiulu; deci elu apucă calea batuta mai de multeori, trimise adica pe ginere-seu Mich. Vay la Caraffa cu unu presentu de dóua mii de galbini, pentrucă se'lu impãce, se oblegă totuodata, că numai se ajunga Caraffa in Ardélu si atunci va vedea insusi, ce sierbu credintiosu va fi elu, Teleki, imperatului. Caraffa i trimise respunsu asia: Venindu eu in Ardélu, voiú vedea cumu se va porta Teleki, dupa aceea me voiú acomoda si eu.

Ajungēndu Caraffa in Sibíiu, provocă pe principele, cá se trimita pe Teleki acolo la conferentia. Niciodata Teleki nu s'a infricosiatu cá atunci; deci elu isi facú mai anteiú testamentu, cá si cumu ar merge la mórte, dupa aceea 'si luà remasu-bunu dela

principe, dómna, soçia, copii si asia manecă din Fagarasiu, pentrucă in urmatóri'a nópte se dórma in Porumbacu. Intr'aceea neamicii lui se bucurá sperandu, că dóra astadata totu isi va frange berigat'a, pentrucă acú apucase a'si imputa brandi'a si cu Grigorie Bethlen, fiinducă Teleki dupa surparea lui Pav. Beldi nu mai avea trebuintia de ajutoriulu lui Grig. Bethlen. Cu Teleki impreuna au mersu si Lad. Gyulaffi si Stef. Apor. Dela Porumbacu manecaramu in faptulu dílei, in catu deminéti'a pe la optu óre ne apropiámu de Sibíiu. Ce se vedí, éca că pe délulu dela Gusteriti'a (Hammersdorf) stá dóua scadróne de calarime, pe care Caraffa le trimisese de cortegiu in onórea lui Mich. Teleki, éra pe adiutantele Klokkesberg ilu trimise cu calésc'a sa inaintea nóstra*). Adiutantele sarindu din caléscă, alergă cu reverentia mare spre intempinarea lui Mich. Teleki si ilu salută asia: „Gratus adventus Excellentissime Domine Generalis**).“ Atunci Teleki inca se imbarbată, pentrucă pana atunci era cá si unulu, pe care l'aru fi tocatu in capu, din cauza, că elu o avea cá in mana, că Caraffa are se'lu omóre. Deci Teleki indata ce resalută pre adiutante, remise pe unu domesticu (ciocoiu) de ai sei anume Ugrai, cá se spuna nevestei sale, că se nu se téma, pentrucă tréb'a nu sta asia, precumu crediuse elu. Acelu domesticu amblă bine, că in Fagarasiu de bucurfa mare ce avura, ii detera unu galbinu de diece.

„Teleki punenduse in calésc'a lui Caraffa impreuna cu adiutantele, intraramu in Sibíiu la locuinti'a nóstra, éra cele dóua scadróne de nemti ne petrecura pana acolo, si indata ordinara vigilia mare la pórtã. Preste puçinu Caraffa trimise alta trasura, care duse pe Teleki la masa; totu acolo mersera si Ladislau Gyulaffi si Stef. Apor. Acolo punenduse la masa, se ospetara bine, éra pre noi pre domestici ne inbetara cumu se cade cu vinuri curate de Tocaiu. Sculanduse dela masa, acei doi domni, numai amendoi, se retrasera in una chilia separata, unde conversara indelungatu. Dupa ce ne re'ntórseramu la locuinti'a nóstra, éta că sér'a tardíu vene generalulu Caraffa petrecutu cu tortie si inbracatu intr'unu minténu turcescu de panura verde captusita cu samuru; Teleki alergă inaintea lui la trepte, se suira in susu, unde érasí vorbira numai amendoi patru óre intregi. In urmatórea dí deminéti'a Caraffa anuntia cu mania mare prin adiutantele asia: Pentru ce n'au venitu si ceilalti boieri; deci Teleki se trimitia, cá in dóuadeci si patru de óre toti boierii se vina dela Fagarasiu la Sibíiu, că de nu, dracii se'lu sfasiie pre elu in bucati, déca nu va tracta pe Mich. Teleki asia, incatu va fi de ecsemplu pentru totudeaun'a in Transilvani'a. Teleki sparietu, serie de locu boieriloru prin posta, cá se vina indata, éra pe principe inea'lu spãrie, că déca marii'a sa nu va trimitē pe boieri, Caraffa va

*) Cserei adica inca era de fatia in calitatea sa de fetioru boierescu, séu cumu dicemu in dílele nóstre, ciocoiu din capra.

***) Bine ai venitu escelenti'a ta domnule generale.

aresta si pe m. sa*). Dupace venira boierii, Caraffa le propune, cá se jure fidelitate imperatului si dela Pórt'a turcésca se se rupa. Ei se induplecara anevioia la calcarea juramentului, mai alesu Gr. Bethlen era determinatu a suferi mai bine mórtea, decatu a infrange juramentulu datu Pórtei; Caraffa inse'i spaimantà, cà pana atunci nu voru esi din Sibiiu; asia ei trebuira se jure credintia imperatului. Celu dintaiu fu Teleki, care sí depuse curendu juramentulu. Dupa aceea Caraffa trimitiendu si la ticalosulu principe, a-cesta inca fu constrinsu a depune juramentulu o-magialu in Fagarasiu.“

„Indata ce jurara boierii, Caraffa nici-decumu nu mai vorbia cá mai nainte, ci elu incepù se óspete pe boieri, éra cu Teleki se innadise atatu de bine, incatu pana si capulu lui Teleki ilu sarutá inaintea ochiloru nostrii, apoi ilu recomandá celorulalti generali, precumu era Piccolomini, decatu care n'am vediutu in viéti'a mea omu mai pomposu atatu in vestimente, catu si in mésa, curte, cai, apoi Veterani, Pacce si alti, spunendule, cà ce barbatu de merite este Teleki si ce sierbu dreptu si folositoriu alu imperatului este densulu. Puçinu dupa aceea Caraffa trimise lui Teleki una argentaría bogata de mésa, cá presentu in numele imperatului. Acea argentaría o am vediutu si eu si era pretiuita in dóuaspredece mii fiorini. Cu pretiu atatu de micu vendura ei pe sarman'a tíera Transilvani'a. Mich. Teleki inca chiamà pe generali la prandiu in locuinti'a sa si 'i ospetà cu pompa mare. Asia ne reintórseramu din Sibiiu la Fagarasiu.“

„Imi aducu amente bine, cà Stef. Pataki, profesoriulu dela Clusiu, carele era omu placutu lui Mich. Teleki, adesea 'lu mustrá aspru pentru mai multe fapte de ale lui, éra atunci sér'a, dupa finitulul banchetului, pre candu eu aparamu pe Teleki de musce, Pataki siediendu pre scaunu langa patu, ii díse lui: „Boieriule, cumu s'a potutu óre, cá domneavóstra se vendeti acésta tíera sarmana si se calcati juramentulu atatu voi, catu si principele? Dícu dieu, cà Ddieu ve va judeca pre dvóstra pentru acésta. Mai bine ar fi fostu pentru dvóstra, cá se suferiti captivitate, séu se si moriti, decatu se comiteti cu voi'a dvóstra un'a fapta cá acésta.“ Atunci Teleki suspinandu greu respunse: „Hei, ce usioru iti este dumitale jupane Pataki, a vorbi asia de pre tiermulu apeii, catra celu care se innéca in apa; déca inse te-arunca si pre dumneata pe una proba de acelea, pe care am fostu eu eri, atunci s'ar alege, déca ai vorbí atatu de resolutu. De amu si pecatuitu, a fostu mai bine, cá din dóua rele se alegemu pre celu mai micu, de catu se aruncamu tíer'a intréga in periclu; pentrucà némtiulu acesta era se arunce in sabia pe locuitorii

tierei, déca noi nu amu fi depusu juramentulu, éra jupanulu turcu, spurcatu fetioru de curva, nu ne ar fi scapatu pre noi.“ La acestea Stefanu Pataki replicà: „Fia precumu díceti dvóstra domniloru, inse — Non sunt facienda mala, ut eveniant bona.“ Teleki tragèndu'si barb'a díse: „Acù jupane Pataki, ori bonum, ori malum, destulu cà ne aflamu in trensulu.““

„In celelalte orasie garnisónele nemtiesci apucaseru se intre, afara numai de Brasiovu. Caraffa voindu a disloca si acolo garnisóna, anuntia, cá atatu in cetate, catu si in fortaréti'a se pregatésca cortele. Sasii nu audia bucurosu asia ceva, in catu de si ei s'aru fi invoitu mai usioru a da cortele in cetate, fortaréti'a inse nici-decumu n'au voitu se o dea, ci ei nuntiara lui Caraffa, cà mai gata sunt se móra, decatu se'si dea fortaréti'a in manile unei natiuni straine; déca'i trebue cortelu, cetatea e larga destulu, acolo va incapea óstea nemtiésca. Intr'aceea comun'a se revoltà. Magistratulu si popii vediendu, cà tóta in-cordatiunea loru ar fi indesiertu, pentrucà dupa ce tíer'a intréga se supuse némtiului, Brasiovalu singuru nu va putea face resistentia, se incercara a molcomi pre comuna cu vorbe frumóse si cu rugatiuni, inse fara nici unu folosu; pentrucà alegèndu'si comandanti pe Ioanu Bär si pe Franciscu Czakó, implu fortaréti'a cu cetatieni armati, pregatescu armele de focu, ducu vidualii multe si vinu in fortaréti'a si se pregatescu de obsidiune. Prin acestea se escà turburare cumplita in cetate, in catu nici secuimea din Trei-scaune nu mai cutezá se mérga la Brasiovu, din caus'a rescólei poporului. Aflandu Caraffa despre lucrulu a-cesta, comanda pe generalulu Veterani cu dóua regimente asupra Brasiovalui; éra Mich. Teleki in calitatea sa de generalu transilvanu inca merge acolo cu óstea secuiesca. Sasii puscá tare din fortaréti'a, stricatiune inse nu facea. Au facutu si unu siantiu deasupra Boloniei (Bologna, Blumenau, suburbii) susu pe Curmatura; era in elu cá vreo cincisute ómeni armati. Caraffa poruncise lui Veterani, cá se arunce in sîmceo'a sabiei pe sasi; Veterani inse voindu numai se'i sparie, éra nu se le faca reu, trimise vreo treidieci nemti asupra siantiului, pre carii vediendu'i sasii, o luara la fuga din siantiu. Nemtii iarú fi potutu taia pre toti, inse nu'i stricara, ci 'i despoliara numai de vestimente si de arme. In fortaréti'a se aruncara dóua bombe. Atunci sasii spaimantati, au datu fortaréti'a, éra apoi Veterani asiedià garnisóna atatu in fortaréti'a, catu si in cetate; Brasio-vechiulu ilu dete in prada (ostasiloru), apoi se re'ntórse. Éra principele trimise din porunc'a lui Caraffa comisari la Brasiovu. Acestia pusera man'a pre urdítori, ii judecara si le taiara capetele, pe care apoi le pusera in tíepa, care la falanga, care pe airea, cá vai de ei, pentrucà acei ómeni n'au meritatu mórtea, cà ei mai nainte de aceea nu jurasera credintia imperatului, ci numai catu nu se invoisera cu un'a cu dóua, cá se dea altora ceea ce era proprietatea lorú; de aceea

*) Cronicariulu díce, cà Teleki era „sparietu“ si in acea deminétia. Pentruce sparietu dupa indelung'a conversare secreta? Acea spaima semena mai multu a rola jocata in urm'a cointielegerei secrete.

nu'i putea condamna nimeni pre ei; cu tóte acestea ei totu au trebuitu se móra. Asia patu aceia, carii incingu arma pentru afacerile publice; densii trebuie se péra, éra poporul remane in pace."

Dupa acestea tóte Cserei ne mai spune la anulu acesta, cà nemtii au trimisu in tíera unu asia numitu comisariu belicu, carele se ingrijéscá de provisionarea trupeloru, si cà alaturea cu acesta se denumi din partea tierii Grigorie Bethlen; éra intr'aceea nemtii comandati de Macsimilianu electoriulu Bavariei ocupa delá turci Belgradulu serbescu cu asaltu insoçitu de mare versare de sange; totu-odata generalulu Caraffa se pregatea, cá in primavér'a urmatória se ésa din Transilvani'a la armat'a cea mare, éra in loculu seu lasà aici pe Veterani, carele dupa spus'a cronicariului avea se priveghéze, cá nu cumuva se se intemple vreo incursiune din Munteni'a încóce; de aceea si asiedià tabera la pasulu Buzeu, unde se facura siantiuri tari.

(Va urma).

Despre medicina cu respectu la poporul romanu.

(Continuare).

B) Trunchiulu.

Forméza dupa cuprinsulu seu mass'a principale a corpului omenescu. Pe acest'a radíma capulu si de elu aterna extremitatile, susu alaturea manile, diosu pitiérele. In trunchiu insemnamu grumadiulu, peptulu séu cosiulu, fólele si leghénulu. Partea din dreptu a trunchiului se numesce dosu séu spate. Aci jacu unele preste altele mai multe pature de muschi, cari parte pléca column'a dorsale séu spinarea si cu ea intregulu trunchiu si grumadiulu catra spate si in lature, séu o sustínu dreptu; parte misíca capulu, suntu activi la resuffare si servescu inca si spre misicarea umerului si a brancei. Fundamentulu tiépenu alu trunchiului, ce tiene capulu dreptu, se forméza prin column'a vertebrale. Acésta columna (stelpu) de ósa cevási incovoiaata in form'a sierpelui si crescendu in grosime de susu in diosu, se estinde in midiuloculu spatelui dela capu pana la nóda. Dreptu aceea ea este compusa din singuratrice despartieminte, din vertebrele grumadiului, peptului, fólelui si ale leghénului. In canalulu, ce'lu forméza astfelu spinarea, este ascunsa meduv'a spinarei, éra din acestu canalu, prin gaurile laterali formate prin inolestarea vertebreloru in columna, esu nervii meduvei spinarei. Vertebrele suntu la numeru 24 (7 ale grumadiului, 12 ale peptului, 5 ale fólelui). Subtu ele este osulu santu séu crucea si osulu nódei. Fiacare vertebra séu osu alu spinarei forméza unu cilindru scurtu, cavu, séu unu inelu, care in diumatatea anterióre este cu multu mai grosu decatu in cea posteriore si posede mai multe procese (spini) pentru aninarea muschiloru. Intre vertebre inainte jacu discuri de cartilagini elastice. De fiacare lature a fiacarei din cele 12 vertebre ale peptului este aninata cate o cósta,

éca cu osulu santu se intelnesce osulu lighénului spre formarea lighénului.

1) Grumadiulu este bucat'a deasupr'a trunchiului in form'a unui sulu si celu mai subtíre membru de legatura intre capu si peptu, óresicumu cód'a capului. Suprafati'a lui posterióre dorsale, in care pe midiulocu se simtu cele 7 vertebre ale grumadiului, se numesce cerbicea séu junghietur'a. Lungimea si poterea grumadiului stau cu marimea si greutatea capului in óresicare proportiune conditionata. Capele mari si grele jacu de comunu pe grumadi scurti si gróse. Grumadiulu afara de gútleju séu laringe si de ghindul'a scutiforma nu are organe proprie, ci mai multe trecu numai prin elu in susu séu in diosu, cá se mérga aiurea. Privindu la grumadiu nu prea grosu din partea anteriore, vedemu in fiacare parte cate o bolfa, ce se trage costisiu de'n afara si de susu din regiunea urechiloru in laintru la osulu peptului (la gropiti'a gútlejului). Elu se forméza din muschiulu elatinatoriu alu capului, a carui scurtime innascuta causéza grumadiu strembu. In spatiulu trianghiulariu intre ambele aceste bolfe, camu in midiuloculu grumadiului, se vede o prominentia, ce se tiene de gútleju si se numesce marulu lui Adamu. Subtu acest'a esire are ghindul'a scutiforma situatiunea sa. Ea este lipita de partea anterióre a gútlejului, ajunge inse inca o bucatíca subt gútleju, de multe ori pana diosu la osulu peptului, si pentru aceea acopere inceputulu berigatei, ce e legata nemidiulocitu de gútleju si se estinde adesea inaintea esofagului (tiév'a mancarei) in cavitatea peptului la plumani in diosu. Deasupr'a gútlejului cevási indereptu si subtu barba se póte pipai osulu limbei. Indereptulu gútlejului se afla faringea séu inghitítóra.

De ambele laturi ale grumadiului se simte séu se si vede baterea carotidei, séu a arteriei grumadiului. Acésta arteria grósa cá degetulu micu (un'a drépta, alt'a stenga) duce sangele din aorta la tóte partile grumadiului si ale capului in susu. Langade ns'a jace un'a vena mare (ven'a junghieturei interna), care duce sangele din dísele parti indereptu la ânima. Si desu sub pele merge si alta vena (ven'a junghieturei esterióra) si acest'a se infla la strigare, cantare si apasa de multe ori astfelu, incatu se vede cá o fune suría albastra. Aceste vasa de sange suntu concomitate de multe vasa si ghindule limfatice si intre ele si pe langa ele se tragu trupini de nervi, adeca nervulu plumanostomacali, diafragmaticu si simpaticu catra cavitatea peptului in diosu.

In partea posterióre a grumadiului, séu in cerbice, in care susu sub ceafa se afla gróp'a ceafei, sunt subt o pele grósa mai multe pature de muschi puternici, muschii cerbicei, cari sustínu si misíca capulu, precumu potu a si redicá umerulu si branc'a.

2) Cavitatea peptului séu cosiulu este cea parte a trunchiului, din care se redica grumadiulu si se sfarsiesce in cavitatea fólelui. In partea din susu a lui se observa de locu chiaiti'a, ce jace curme-

dîsiu si pe alu carei capetu esteriore e asiadiatu umerulu cu branc'a. Marginile din diosu séu ale fólelui se arata in midiulocu prin gropiti'a stomachului séu a ânimei de laturi prin cóscele inferiori. — Cavitatea peptului séu a cosiului inchide in sine aparatele cerculatiunei sangelui si ale resuflarei, adeca ânim'a si plumanile. Form'a cosiului este cá a unui vasu piramidale, ce susu e mai angustu si trunchiatu, éra diosu mai largu. Partea dirépta a cosiului este de comunu cevasi mai larga, decatu cea stinga.

Stelagiulu ososu alu cosiului forméza o capra misicatória, toniforma, stratorata cu apertur'a grumadului, mai mica superiore, si a fólelui, mai mare, inferiore. Elu e edificatu: din despartimentulu peptorale alu columnei vertebrali, ce consta din 12 vertebre si cuprinde midiuloculu paretelui din dreptu alu peptului; din 24 cósce (pe fiacare parte 12), cari pentru lungimea si incovoietur'a loru contribue tocmai asia spre formarea paretelui peptului din dreptu, cá si spre acelui laterale si dinainte. Din cartilagiunile cósclorulu la capetele anteriori ale cósclorulu si din osulu peptului (iepurele) se forméza midiuloculu paretelui peptului anterioru. Tóte acestea parti ale stelagiului suntu legate amestecatu unele cu altele si se potu misicá prin muschi astfelu, incatu cavitatea peptului se se póta largi si angustá cá unu foiu. Acésta largire si angustare a cosiului la inspiratiune si espiratiune este incatava supusa vointiei nóstre si se póte utilisá spre sprijinirea procesului respiratiunei si alu cerculatiunei, — Carnea de pe cosiu se forméza prin muschi peptului si ai dosului, din cari cei mai multi potu fi activi la inspiratiune si espiratiune si ajuta a misica branc'a si umerulu. Carnea dintre cósce se forméza de muschi dintre cósce. Partea din dreptu a cosiului se numesce dosulu séu spatetele; in midiuloculu lui suntu vertebrele peptului visibili si pipaibili. Susu de ambele parti se arata spatetele séu lopatielele.

Deschidendu cavulu peptului, vedemu in fundulu lui diafragm'a, care este o pele carnosá, pusa curmedîsiu, ea forméza mediuin'a intre peptu si fóle. Acésta pele séu mai bine muschiu este in susu catra peptu boltita si la respiratiune se trage in diosu catra fóle, éra atunci cavitatea peptului se largesce. Pe suprafati'a lui superiore (boltita) radíma plumanile si ânim'a. — Midiuloculu cavitati peptului camu catra stang'a ilu cuprinde ânim'a. Ea este invelita in saculetiulu ânimei séu pericardiu si in partea sa superiore sta in legatura nemidiulocita cu trunchii cei mari ai vasalorulu sangelui, adeca cu arteri'a pulmonale, cu aort'a, cu ven'a cava si cu ven'a plumanale. — De ambele parti se imple fiacare diumatate a cavitati peptului cu cate un'a plumana, ce este concrescuta cu saculetiulu seu séu cu pleur'a. — Intre pericardiu si pleura merge nainte in cavitatea peptului nervulu diafragmaticu. In dreptulu ânimei inaintea si de laturile columnei vertebrali se afla capetulu berigatei cu ambii ei rami, apoi esofagulu,

ductulu peptorale alu laptelui, aort'a, ven'a aziga séu fara parechia, nervulu pulmonostomacale si celu simpaticu.

3) Fólele séu ventrea este despartimentulu celu mai mare alu trunchiului si ascunde in cavitatea sa meruntaiele fólelui. Elu jace intre peptu si lighénu si cu paretile anteriori alu seu se boltesce mai multu séu mai putínu rotundu in afara. Regiunile lui laterali, fiindu cá se potu usioru apasá, se numescu moi séu slabine. Partea din dreptu se numesce siele ori regiunile renunchiloru. Paretii fólelui suntu in partea cea mai mare moi si carnosi (muschi fólelui); numai in paretile din dreptu se afla ósa, adeca cele 5 vertebre ale fólelui séu sieleloru, asia precumu si in marginea deasupr'a lui se afla cele 5 cósce de pe urma. Muschi fólelui sprijinecu si misica nu numai meruntaiele fólelui, ci servescu si spre inclinarea corpului superiore inainte si in laturi. — Paretile anteriori, ce se numesce si fóle in sensu de aprópe, arata la capetulu osulu peptului gropiti'a stomachului, ce se numesce falsu si gropiti'a ânimei. Mai in midiuloculu fólelui sub gropiti'a stomachului se afla buriculu. Partea din diosu a fólelui, unde elu lovesce in lighénu, se numesce ingvine si subtu ele se afla plecatur'a crurale (a craciloru). In aceste positiuni are paretile fólelui carnosu si tingosu unele pasage si lacune subtiri (canalulu ingvinale si crurale), prin cari bucati din meruntaiele fólelui (mai vertosu matiu si mréja) ese afara din cavitatea fólelui si se víra subtu pele. Astfelu de inflaturi se numescu vetamare séu surupatura.

Cavitatea fólelui este cu multu mai spatiósa decatu ce s'aru para dupa cuprinsulu seu esteriore. Acést'a vine de acolo, pentrucá coperisiulu lui se forméza prin diafragma, care se boltesce in susu spre cavitatea peptului subt cóscele de pre urma. Apoi ea se mai întinde si in diosu pana in lighénulu celu mare. Deschidendu fólele, se ivesce o invelitóre subtíre, neteda, lucitória alba-albastra, ce inveluie mai tóte meruntaiele fólelui si paretii lui si se numesce peritoneu. O prelungire grósa a acestuia aterna peste matie cá o perdea si se numesce mréja (bandoru), éra altele servescu spre aninarea matielorulu si se numescu besereu séu mesenteriu.

Privindu la organele fólelui in situatiunea loru, aflamu in partea de susu a cavitati fólelui indata subtu diafragma ficatulu, cea mai mare parte de drépt'a, langa elu de stang'a indereptulu gropitiei stomachului stomachulu (ranz'a) si mai indepartatu deastang'a lipita de fundulu stomachului, splin'a. Ridicandu stomachulu in susu, se vede indereptulu lui pancreatea séu gálc'a balósa. Intorcéndu ficatulu in susu, cá se se védia fati'a lui cea din diosu, vomu observá acolo besic'a ferei si ducturile mai mari ale ferei, precumu si ven'a portii, subtu ele matiulu duodenu (de 12 degete).

Pe subtu ficatu, stomacu si splina merge cur-

medsiu matiulu colonu, costisiu de catra latreua drépta spre steng'a cavitătei fólului. Si dec'a l'amu desemna din afara, ar veni între gropit'a stomacului si buricu. Partea lui suitoria si coborîtoria jace in laturile cavitătei fólului si adeca cea suitoria in drépt'a, ér' cea pogorîtoria de astang'a cu incovoietur'a lui in forma de S. Astfelu se marginescu de matiulu colonu costisiu suitoriu si pogoritoriu deasupr'a si lateralmente matiele mesenterice (matiulu ajunu séu golu si matiulu strîmbu, cà-ci acestea implu tóta partea midiulocfa si inferióre a cavitătei fólului. Acolo unde matiulu subtîre trece in matiulu grosu, adeca din drépt'a diosu in cavulu fólului se mai afla si matiulu orbu (straiti'a popii) cu procesulu vermiculare alu seu.

Departandu aceste meruntaie, ce servescu spre digestine, din cavitătea fólului, vine la ivéla paretele din dereptu alu cavitătei fólului si in midiuloculu acestui cele 5 vertebre ale sieleloru; inaintea acestor'a aort'a fólului si ven'a góla inferióre, multe vasa limfatice cu inceputulu ductului de lapte peptorale. De ambele laturi ale columnei se afla renunchii cu accesorii loru inveliti in multa untura. In marginea inferióre a renunchiului se ivesce basenulu renunchiloru si continua cá ureteru (tiév'a udului) mai departe.

4) Lighénulu forméza partea cea mai de diosu a trunchiului; elu servescu acestuia la siedere de base si pitióreloru de propta séu razimu. Stelagiulu ososu alu lighénului forméza unu inelu compusu din mai multe bucati de osu, ori o capra osósa caliciforma, a carei diumatate inferióre candu stai, se radîma pe capetele ósaloru crurali, ér' cea inferióre pórtă column'a vertebrale. Ósale ce forméza paretele inferióre alu lighénului, suntu osulu crucei, séu crucea si osulu nódei; paretele inferióre si laterale se forméza de marele osu alu lighénului (celu dreptu si celu stîngu). Partea acestuia deasupr'a in form'a lopetei se numescu sioldu, cea din diosu osulu siedutului si cea inferióre, osulu rusînei séu pubii. In latreua osului lighénului se afla o grópa afunda, tigaiia, ce primescu capulu osului crurale si forméza articularea sioldului.

Stelagiulu ososu alu lighénului, ce se desface in partea inferióre, lighénulu mare si partea inferióre lighénulu micu, este captusitu din afara cu multe paturi de muschiu, din cari cei mai multi servescu spre misicarea pitióreloru. Marginea inferióre séu peptenulu osului lighénului se numescu cópsa si forméza marginea laterale între fóle si lighénu. La osulu nódei anghiulu inferióre se numescu nodulu siedutului, si pe acest'a radîma trupulu nostru, candu siedemu dreptu.

Spatiulu interiore alu lighénului, séu cavitătea lighénului se tîne cu partea sa inferióre larga de form'a unui castronu (blidu), totu de cavitătea fólului si este impluta de matie (o parte a matiului mesereu, a matiului colonu, precumu si de matiulu orbu). Ca-

vitatea inferióre mai angusta a lighénului micu ascunde inainte besic'a udului, partile genitáli interne si matiulu dreptu, ori alu curului. Deasupr'a osului pubei este muntele vinerei, subtulu elu genitalele din afara. Loculu între apertur'a matiului dreptu si genitalele inferióre se numescu perineu séu dâlm'a. Prin gauritiele ce se afla in partile lighénului micu esu numerosii si mari nervi si vasa spre partile inferióre ale lighénului si spre petióre, precumu si la genitáli.

C) Extremitatile.

Acestea aterna de trunchiu si constau din mai multe despartieminte, ce suntu legate de olalta prin inchiaieture. La fiacare despartimentu observamu dóue suprafefie si dóue margini, adica inferióre séu suprafati'a fetiei si cea inferióre séu suprafati'a dosului, o margine esterna si alt'a interna. Avemu extremitati superiori si inferiori.

1) Extremitatile superiori ori brancele, manile, bratiale, candu stă omulu dreptu, aterua dela partea inferióre a cosului pana camu la midiuloculu cruriloru (pitióreloru) in diosu, si cu partea loru estrema (man'a) in puterea articulatiunei potu atinge tóte regiunile trupului. Brancele suntu dupa limba cele mai misicátorie parti ale trupului omenescu. — Misicările bratialoru penduliforme egaliséza legaturile laterali ale trupului la mersulu dreptu. Misicările loru sverlitórie ilu sprijinescu la alergare si sarire. La bratia deosebimu umerulu, branc'a inferióre si inferióre, séu inferióre si man'a.

a) Umerulu séu tíor'a. Cea mai inalta parte a umerului, ce da trupului in partea sa de susu depin'a latîme, se forméza inainte prin chiaitia, inde-reptu prin spata. Cea de pre urma posede gróp'a articulatiunei pentru branc'a inferióre, (adeca articulatiunea umerului), cea dintaiu fiindu in cuviintiósă indepartare dela cosiu, tîne cá si o proptea articulatiunea umerului si astfelu bratiului castiga cuviintiós'a libertate in misicarea sa. Subt articulatiunea umerului între muschii tiepeni se afla subtíor'a, in care jacu ascunse un'a mare arteria si vena, precum si multi nervi grosi ai bratialoru si numerose ghindule limfatice.

b) Branc'a inferióre este bucat'a bratiului dela umeru pana la cotu, consta numai din unu osu, osulu brancei. Acestu osu e invelitu cu muschi, ce misica branc'a inferióre. Arteri'a de capetenia decurge in suprafati'a interna a brancei in diosu.

c) Branc'a inferióre séu inferióre este situata între articulatiunea cotului si a manei. Se forméza in fundamentulu seu ososu prin dóua ósa, din ulna, osulu ulnare séu a cotului in partea infera séu a degetului micu, si din radi'a osulu radiale de partea esterna séu a policariului. Muschii brancei anteriori potu misica radi'a, man'a si degetele.

d) Man'a, la care distingemu palm'a si dosulu, se desface in radecin'a manei séu torsu, formata din optu oscióre, in dóue serii asiediate, in midiu-

loculu manei séu metalarsu cu 5 ósa lungaretie, si in degete (policariu, aratatoriu, midiolocú, inelariu si celu micu), din care afara de policariu fiacare are 3 inchiaieture; inchiaietur'a a trei'a pórtá unghi'a. In palma jacu dóua bolte de arterii si nervi numerosi. In dosulu manei se vedu si pipaie incordatele tinge, ce apartinu muschiloru exteriori lungi ai degeteloru, ce vinu dela branc'a anterióre.

2) Extremitatile inferioari, cracii, pitiórele suntu organulu starei si alu propasirei, aterna in diosu dela lighénu si forméza la cei crescuti camu diumatate din lungimea trupului, se desfacu in **cruri** séu craci séu timpí, in fluiere si pitióre.

a) Crurulu, craculu se estinde dela tígáia pana la genunchiu, posede numai unu osu invelitu cu muschi tiepeni, osulu crurale. Pe fati'a sa anterióre si posterióre intre muschii, ce resaru din lighénu si misica cracii si fluerii, decurgu nervi mari si vasa.

b) Genunchiulu cu gróp'a articulatiunei genunchiului se forméza in laintru de capetulu din diosu alu osulu crurale, din partea deasupra a fluierului si inainte de patel'a (disculu, rotiti'a) genunchiului. In gróp'a genunchiului de partea posterióre jacu vasa si nervi.

c) Fluierulu se intinde dela genunchiu pana la articulatiunea pitiorului si posede 2 ósa, din care celu mai tíepenu in laturea interióre séu a degetului mare se numesce fluieru séu tibia, celu mai sub tíre ce jace in atara in directiunea degetului micu, fibul'a séu osulu pulpei. Ambele aceste ósa suntu la articulatiunea pitiorului provediute cu unu nodu, ce se numesce nodeica. Muschii cei tari pe fati'a din dreptu a fluierului, ce forméza pulp'a si au activitate mare la saltu, se unescu la ting'a alipita de calcaiu, ce se díce ting'a lui Achile.

d) Pitiorulu cu talp'a si dosulu are in structur'a sa mare asemenare cu man'a. Elu se desface in radecina cu 7 ósa, in midilocu cu 5 ósa si in 5 degete cate cu 3 inchiaieture, afara de degetulu celu mare, ce are numai 2 inchiaieturi. La talpa se afla dóue bolte de arterii si nervi destulu de tari.

Dr. Vasiciu.

„Traianu.“

In ¹⁵/₂₇ Aprile a. c. esi in Bucuresci Nr. 1 alu unui diariu nou, politicu, literariu, scientificu si industriariu, titulatu „Traianu.“ Acésta fóia n'are nici-unu redactoriu anumitu, ci este condusa de unu comitetu compusu din cativa membrii, carii éراسi nu sunt numiti; in locu de asemenea firme, de care pórtá orice profesione si intreprenderu, se numescu numai colaboratorii in particulariu atunci, candu scriu cate ceva. In doi Nri., carii ne venira, vedemu numele ddloru Hajdeu, G. Misailu si alu dlui M. Pompiliu. Partea politica a diariului „Traianu“ nu póte fi obiectulu recensiei pentru fóia nóstra, din care intru intiesulu statuteloru asociatiunei nóstre sunt eliminate

orice discusiuni politice (si religiose) din tempulu presentu. Déca inse este ertatu a combina din acesti doi Nri, carii ne stau dinainte, apoi Traianu se va ocupa cu literatur'a si cu istori'a tocma pre atata, pre catu se va ocupa si cu politic'a d'lei. In acestu casu ne vomu lua si noi voia de a reflectá la productele sale. Pentru astadata ne marginim a reflectá pe junii si vigorosii membrii ai redactiunei, cá chiaru noi, carii pe terenulu gramaticale si ortograficu amu fostu si mai suntemu inca prea indulgenti atatu catra noi insine, catu si catra altii, pre catu adica nu ar trebui se mai fimu si de aci nainte, aflamu, cumcá in unii articlii din „Traianu“ ortografi'a este totu asia de neingrijita, cá si in alte cateva foi publice si carti, care esu in Bucuresci, Iasi, Craiova; candu de alta parte publiculu romanescu e in dreptu se astepte, cá tocma membrii acelei redactiuni se premérge si pre acelu terenu cu ecsemplu bunu si se obserbe in ortografia, déca nu regularitatea cea mai strinsa, pana candu despre multa „adhuc sub iudice lis est,“ celu puçim inse uniformitate intre sinesi, pentrucá interesant'alu fóia se se arate investita in costumulu uniformu.

Din coprinsulu fóiei „Traianu“ reproducemu acilea numai temeurile, cu care fundatorii ei se simtira obligati catra publicu a'i justifica numele. Aceleasi suna:

„Oh quanto tarda a me ch'altri
qui giunga. Dante, Inf. 9, 9.

Optusprediece secolu n'au fostu in stare de a sterge numele lui Traianu din memori'a romaniloru.

Din contra figur'a marelui parinte alu nationalitaii nóstre, devenindu din ce in ce mai colosala in imaginatiunea stranepotiloru, a ajunsu in fine a imbratiosia cerulu si pamentulu.

Candu érn'a radica munti de zapada, albi si puri cá tog'a anticului romanu, tieranulu le díce „troienec“; intindiendu apoi acésta poetica personificatiune asupr'a tuturoru puncturiloru, unde terenulu se unduléza in valuri, unde monotoni'a siesului se intrerumpe prin varietatea damburiloru, unde josulu se sbuciuma si se urca susu.

Imensulu rezervatoriu de lumini, in care stelele suntu atatu de condensate, incatu se paru a forma unu singuru brâu, si atatu de infipte in profundulu spatiului, incatu d'abia se potu distinge, astronomii ilu specifica cu diferite vorbe, care de care mai prosaice, dar pentru romanu elu nu este alt'a, decatu numai „calea lui Traianu.“

In ceriu si pe pamentu, totu ce se inaltia si totu ce luminéza, totu ce'i mare si totu ce'i durabilu, primesce dela poporulu nostru botezulu sacrului nume!

Si in adeveru, in imaginea lui Traianu se intrunescu ambele elemente ale esistintei nóstre nationale: romanismu si democrati'a.

Imperatulu Traianu ne-a asiediatu in aste locuri, respundeau, sunt acumu peste trei sute de ani, calatoriului italianu Della Valle nesce bieti calugari de langa Tergoviste.

Cu unu secolu mai încóce, ilustrulu Mironu Costinu repetia in versuri:

„ . . . Traianu au adusu p'aice
Pe stramosii cestoru tieri de nému cu ferice;
Resadit'au tiereloru hotarele tóte,
Pe semne ce stau in veci a se vedé póte;
Elu cu viti'a cestui nému Tiér'a-Romanésca
Implut-au, Ardélulu totu si Moldovenésca . . .“

Chiaru astadi, candu unu secuiu din Transilvani'a, séu unu ruténu din Bucovin'a se încérca a propune o incuscire unui romanasiu din aceeași comuna, saténulu nostru, fie ori-catu de nevoiasiu, le díce cu dispretiu: dóra nu suntemu toti de o potrivá, voi ómeni de vitia prósta si eu nému de imperatu!

Dela Marea-Négra pana in fundulu Ungariei, dela Macedoni'a pana la Maramuresiu, ori in ce parte a lumii se mișca o típania romanésca; ceea ce ne unesce pe toti intr'o singura familia, este cultulu lui Traianu.

„Epoc'a acestui principe, — díce ilustrulu Lermier, — este apogeulu spiritului latinu, pe care l'au inlocuitu apoi spiritulu grecu, spiritulu umanu, spiritulu crestinu, dar vai de individualitatea curatu romana.“

Inse Traianu representa in istori'a universului nu numai culmea estrema a geniului italicu, ci inca unu modelu unicu in tóta anticitatea, si chiaru in timpú moderni, de unu regime monarchicu, basatu din propri'a initiativa a suveranului pe principiile democratiei celei mai nemarginite.

La suirea sa pe tron, chiamandu la sine pe Saburranus, unulu din romanii cei mai independinti, Traianu ii da in mana gladiulu de prefectu alu pretoriului, dícéndu'i totudeodata aceste cuvente: „Éata arm'a, cu care me vei apera, de voiu sci se fiu bunu si dreptu, ér' de nu, atunci esti datoru a me strapunge pe mine celu d'anteiu.“

Nu persecutati pe nimeni, respundea Traianu unui proconsulu, care cerea instructiuni in privinti'a d'abia nascutului crestinismu.

Aflandu ca sacerdotii invóca in templuri divinitatile pentru viéti'a si sanetatea imperatului, Traianu le-a poruncitu elu insusi, cá se adauge catra ruga acésta nepilduita restrictiune: „si bene rempublicam rexerit,“ adeca dac'a este domnu bunu, ér' nu altfelin.

Mai trebuie óre se dícemu, cà regimele acestui semi-dieu a datu Romei pe istoriculu Tacitu, pe satiriculu Juvenale, pe naturalistulu Pliniu, monumentele artistice cele mai superbe, academi, bibliotece si glori'a militaria pana la hotarele Industanului?

Punendu pe fruntespiciu numele lui Traianu, fundatorii acestui organu au facutu dejá profesiunea de credintia cea mai clara si cea mai complecta etc.“

Statutele societatii de pastrare si de imprumutu din Resinari.*)

Scopulu si numirea societatii.

§. 1. Subsemnatii se unescu intr'o societate, spre a-si procurá prin creditulu loru comunu midiolócele banesci necesarie la intreprinderile economice si de specula, si de alta parte spre a dá ocaziune locuitoriloru cu bani disponibili, se aiba unde a-i elocá si pastrá pe timpu mai scurtu séu mai lungu, dupa impregiurarile si voi'a loru.

§. 2. Societatea pórtá numele: „Societate de pastrare si de imprumutu din Resinari.“

F o n d u l u.

§. 3. Fondulu necesariu se vá procurá:

a) prin contribuirile membriloru; b) prin imprumutari, ce le va face societatea pe langa garanti'a solidaria a tuturor membriloru ei (§. 15), si c) prin donatiuni de ori ce natura.

M e m b r i i.

§. 4. Fiace persóna onesta, maiorena, care locuiesce in Resinari si dispune liberu asupr'a averei sale, póte se céra primirea in societate prin insinuare la directorulu societatii. Despre primire séu neprimire decide comitetulu prin votare secreta (§. 37).

§. 5. Intrarea membriloru iu societate se face prin subscrierea ecemplariului originalu alu acestoru statute, aflatoriu in grigea comitetului. Subscrierea acést'a deobléga pe fiacare membru la determinatiunile acestoru statute si la pazirea concluseru societatii.

§. 6. Fiacare membru este indetoratu: a) a depune la intrare in sinulu societatii competinti'a de inscriere de 2 fiorini; b) a depune in cass'a societatii 50 fiorini cá contribuire la capitalulu cerculante; c) a primí din parte-si garanti'a solidara pentru imprumutele luate de catra asociatiune si pentru tóte urmarile, ce voru resultá din intreprinderile societatii.

Despre solvirea celoru 50 fiorini este a se dá dela cassa fiacarui membru o cuitantia subserisa de casierulu societatii si vidimata de directorele.

Competinti'a de inscriere de sub a) este a se raspunde fara privire, daca au mai fostu cineva membrulu acestui asiediementu séu nu. Remane in voi'a adunarii generale, de a marí acésta competintia dupa impregiurari,

§. 7. Fiacare membru este indreptatítu: a) a luá parte si a votá impreuna la tóte conclusele si alegerile societatii, si b) a capeté din cass'a societatii bani imprumutu pre langa conditiunile acestoru statute, dupa concederea starei cassei si dupa creditulu seu particularu; c) a se impartesi de tóte folósele acestei societati.

§. 8. Nescine incéta de a fi membru: a) prin

*) Reflecsiunile nóstre la aceste statute voru urma dupa publicarea loru.“

repasire de buna voia; b) prin mórte, si c) prin eschidere din sinulu societatii.

§. 9. Sta in voi'a libera a fiacarui membru a esi oricandu din societate. — Dar in casulu acest'a elu mai garantéza unu anu intregu despre indetoririle societatii facute pana atunci. In acestu anu din urma nu-i se mai socotescu interese la capitalu (§. 12).

§. 10. Daca móre vr'unu membru, partea sa din capitalu de 50 fr. cu crescamințele sale, respective eredii sei au de a stá buni inca unu anu intregu pentru indetoririle societatii. Dupa decurgerea anului acei bani se platescu impreuna cu interesele loru erediloru sei fara de nici o stír bire.

§. 11. Se eschide unu membru din societate prin comitetu: a) candu pentru neplatirea unui imprumutu luatu din cass'a societatii comitetulu a fostu silitu a'lu dá in judecata, ori au adusu la paguba pre vreunu caventu; b) daca si-perde dreptulu de a mai dispune asupr'a averii sale; c) candu cineva a devenitu la incapacitate notoria de solvire.

La garantarea prevediuta in §. 9 suntu deobligati si eschisii dupa acestu §.

§. 12. In casulu prevediutu in §. 11 a) i se va redá eschisului, la unu anu de díle dupa eschidere, capitalulu ce l'au datu societatii dupa §. 6 b) fara de interese, ca-ci aceste de pe toti anii remanu in fondulu de reserva alu societatii; éra celui retrasu dupa §. 9 si celui eschisu dupa §. 11 b) si c) i se va replatí acelu capitalu in acelasiu terminu cu interese computate dupa §. 13 de 5% pe anu, socotite din diu'a depunerii in cassa pana la diu'a retragerii ori eschiderii membrului. Interesele anului din urma de garantia voru incurge in fondulu de reserva.

Contribuirile.

§. 13. Societatea platesce la fiacare membru dupa catimea contribuita in sensulu §. 6 b) interese de 5% pe anu, é' tóte celelalte venite dupa aceste catimi, cumu suntu interesele de interese etc., au se intre in fondulu de reserva alu societatii, Nici capitalulu inse si nici interesele nu se voru ridica dela cassa, pe catu nescine fungéza cá membru, ci remanu in folosulu societatii spre crescerea capitalului cerculante. — Se intielege, ca acelu capitalu cu interesele lui este proprietatea membrului, care l'au contribuitu si se insémna impreuna cu crescarile sale pe sém'a fiacarui membru in contu deosebitu.

Cu tóte aceste membrii n'au dreptu a dispune in nici unu modu de mentionatele capitale, pe catu timpu acele suntu in cass'a societatii; prin urmare tóte cesuinile, ipotecarile si orice alta insarcinare a acelor'a, au se remana fara de valóre.

§. 14. Societatea, dupace va cunósce, ca capitalulu ei a crescutu la marimea aceea, cá se nu mai fia de lipsa adaugerea intereseloru la capitale, nici a veniteloru intregi la fondulu de reserva (§. 33), va face dispusetiunile de lipsa, cá de atunci incolo interesele fiacarui membru se i se plátésca la finea fia-

carui anu, cumu si cá o parte ori tóte venitele se se imparta in totu anulu cá dividende intre membrii.

Imprumuturile societatii.

§. 15. Societatea si-va mai procurá banii trebuintiosi — afara de contribuirile membriloru sei — inca si prin imprumutu (§. 3 b). — Imprumutulu acesta e de dóue feliiuri: cerutu si imbiiatu. Cerutu, candu societatea dupa impregiurari afla de lipsa si cu cale a procurá unu imprumutu spre folosulu societatii, si imbiiatu, candu membrii ei, ori alti locuitori vinu neprovocati a'si depune in cass'a societatii banii loru disponibili pe unu timpu órecare (elocari).

§. 16. Numai adunarea generala are dreptulu a hotari, ca candu se se faca unu imprumutu cerutu, pe catu timpu si in ce suma.

Comitetulu realiséza apoi acea hotaríre prin procurarea imprumutului totudéuna sub conditiuni catu mai favorátore societatii.

§. 17. Obligatiunile le subscrie directorele si actuariulu societatii si ele deobléga apoi pe toti membrii societatii.

Pentru orice imprumuturi (§. 15) societatea intréga sta buna si garantéza: a) cu banii gat'a aflatori in cassa; b) cu tóte pretensiunile ei active; c) cu fondulu de reserva; d) cu contribuirile facute de membrii dupa §. 6; — si candu tóte aceste n'aru ajunge: e) solidariu cu tóta averea privata in particulariu si in totu a tuturoru membriloru ei.

§. 19. Imprumutele imbiiate, séu capitalele elocate de buna voia, voru avé totudéun'a preferintia, si cei cari voru dá asemenea capitale, se voru bucurá cá creditoru ai societatii de tóte drepturile celorlalti creditoru. Obligatiunea despre aceste se va face totu in sensulu §-lui 17.

§. 20. Numai candu nu voru mai fi imprumute imbiiate, séu nu in sum'a statorita de adunarea generala (§. 16), comitetulu va putea face imprumutu cerutu, spre a indepliní sum'a statorita.

§. 21. Societatea platesce dupa capitalele imprumutate séu elocate (§. 15) interese de 6%. Interesele se voru platí decursive la finea fiacarui anu. Candu creditorulu nu'si ridica interesele la finea anului, atunci societatea are de a'i platí si interese de interese.

Folosirea fondului.

§. 22. Fondulu societatii servesece spre a procurá membriloru sei banii necesari pentru trebile loru economice si speculative. Acést'a se face prin impartasirea membriloru cu anumite sume de bani din cass'a societatii pe timpu determinatu.

§. 23. Despre sum'a imprumutata din cassa fiace membru are a dá o politia (cambiu, Wechsel) subscrisa de elu cá acceptantu si de unu garantu.

Candu sum'a de imprumutatu nu intrece capitalulu ce'lu are membru bunu in cass'a societatii (§§. 6 si 13), atunci e de ajunsu subscrierea propria a membrului fara garantí.

§. 24. Oricine din membrii voiesce unu imprumutu dela cassa, are a se insciintiá despre acést'a la casieriulu societatii, spuindu sum'a ce doresce a capetá, timpul candu cugeta a o replatí si numele girantelui.

Casieriulu va duce unu protocolu despre aceste insinuari, unde pre langa cele de mai susu are a insemná acuratu diu'a si ór'a insinuarii. — In aceste insemnari se subserie totudéun'a si membrulu insinuat.

§. 25. Comitétulu cu stricta privire la starea si capacitatea de solvire a insinuatului si a girantelui, va decide apoi asupr'a cererii insinuate in sensulu acestoru statute. Candu cererea e a unui membru din comitetu, acést'a nu va puté luá parte la sfatuirea comitetului in acestu obiectu.

§. 26. Pana in timpu de 3 díle dela hotarírea comitetului se voru esolví insinuatului banii invoiti de comitetu din cass'a societatii prin casieriu pe langa predarea politiei subscrise de insinuat si de girante, in localulu cassei si in presentí'a casierului si a unui altu membru din comitetu.

§. 27. Catimea imprumutelu de impartasitu membriloru atérna dela starea cassei si dela trebuintiele escate si se lasa in judecat'a conscientíosa a comitetului. — Adunariile generale inca voru decide din candu in candu in asta privintia dupa impregiurari.

§. 28. Candu banii din cassa nu ajungu pentru toti insinuatii dupa imprumutu, atunci se voru preferí cei insinuatii mai nainte si cei cari ceru sume mai mici.

§. 29. Imprumutulu din cassa nu se póte dá pe timpu mai indelungu cá 6 luni. — Daca cineva ar voi totusi a tiené banii si mai multu, are a descoperí acést'a comitetului in modulu prefiptu in §. 24.

Incuviintiandu comitetulu cererea de prolongire, polití'a vechia se va cassá si — dupa subtragerea intereselu si a provisiunei — se va serie politia nóua.

Prolungiri de aceste nu se facu nici candu cu scaderea altoru membrii insinuatii dupa imprumutu nou.

Adunarea generala póte totusi din candu in candu aduce dupa cerinti'a impregiurariloru modificari in privintí'a terminulu de platire a detoriiloru.

§. 30. Fiacare primitoriu de imprumutu e detoriu a respunde in cass'a societatii: a) 6% pe anu interese; b) $\frac{1}{3}\%$ provisiune pe fiacare periodu de imprumutu. Tóte aceste suntu a se platí inainte in diu'a primirii imprumutului.

§. 31. Interesele si provisiunile dupa capitalele date imprumutu la membrii servescu spre acoperirea intereselu, ce trebue a le dá societatea dupa capitalele imprumutate de ea, si dupa capitalele contribuite de membrii (§. 6 b), spre intimpinarea speselu de administrare ale societatii, cum si spre formarea unui fondu de reserva si spre a face cá, cu timpu, se se póta imparti si dividende intre membrii (§. 14).

§. 32. Sta in dreptulu adunarii generale a scadé

séu a marí dupa impregiurari interesele si provisiunea statorita in §. 30.

Fondule de reserva.

§. 33. Spre acoperirea vreunei daune, scaderi ori deficitu posibilu, se va formá unu fondu de reserva: a) din competinti'a de inscriere a fiacarui membru de societate (§. 6 a); b) din interesele incurgende prin casurile de repasire prevediute in §§. 9 si 12; c) din donatiuni de orice natura (§. 3 c); d) din interesele de interese dupa capitalele conferite de membrii (§. 13); e) din provisiunile prevediute in §. 30 b); f) din tóte alte venite ale asiedimentului.

Administratiunea.

§. 34. Societatea 'si reguléza trebile sale prin conclusele membriloru ei in adunari generale.

§. 35. Conducerea speciala o increde societatea unui comitetu alesu din sinulu ei, constatoriu din 1 directoru, 1 casieriu, 1 actuariu si 6 membrii de sfatu.

Acestu comitetu ingrigesce de trebile curente ale societatii si e strinsu respundiatoriu societatii pentru totu ce face.

§. 36. Detorintiele comitetului sunt: a) a silí prin judecata pe detorii nepasatori la platirea detoriei; b) a raportá in tóte adunariile generale despre cele seversíte dela ultim'a adunare incóce; c) a dá in fiacare adunare generala socotéla cu deamenuntulu despre administrarea si starea fondului si a tóta averea societatii; d) a face din candu in candu adunariloru generale propunerile necesarie, ce atienta la prosperarea societatii; e) a face de mai multe ori pe anu visitatiunea cassei; si f) a duce in deplinire conclusele adunarii generale si a promová dupa potintia binele societatii. Comitétulu representa societatea si in afara in tóte afacerile ei.

§. 37. Directorulu conchiama dupa trebuintia siedintiele comitetului.

Spre a puté aduce comitetulu concluse, se recere a fi de fačia celu puçinu 5 din membrii lui. Elu decide prin maioritata absoluta de voturi.

§. 38. Candu membrii comitetului absentéza din comuna, incatu nu se potu aduná nici 5 in si din ei si obvinu trebi urgente, neamenabile, — atunci directorulu in intielegere cu membrii presinti conchiama din ceialalti membrii ai societatii atati suplenti, cati se ceru pentru implinirea numerulu de 9, ori, candu acést'a n'ar fi cu putintia, a numerulu de 5. In asemene siedintie nu se potu luá in pertractare obiecte, ce se potu amaná si pana la re'ntórcerea membriloru absentii.

§. 39. Deocamdata membrii comitetului 'si voru portá oficiulu fara remuneratiune. Cu timpu inse, dupace fondule societatii va cresce la insemnatatea dorita, societatea va hotarí si remuneratiuni amesurate.

§. 40. Casieriulu societatii incaséza pre langa cuitare toti banii incursi, i grigesce si sta bunu pentru tóte daunele provenite societatii din vin'a lui.

Fiacare membru de comitetu este indreptatitu a privi oricandu in protocólele ce le duce casierulu.

§. 41. Oricandu doi membrii de comitetu, ori 10 membrii ai societatii, voru pretinde, directorulu e indetoratu a rendu cercetarea cassei.

§. 42. Actuariulu duce protocólele in adunarile generale si in comitetu, compune corespondintiele si alte trebi scripturistice ale societatii in sensulu conchuselu si intielegeriloru premerse — si subscrie totufeliulu de acte impreuna cu directorulu.

§. 43. Pentru controlarea comitetulu si pentru deciderea lucrurilor, ce cadu numai in competinti'a adunarii generale, se voru tiené cu toti membrii societatii dóue adunari generale pe anu, in Ianuariusi Iuliu. Diu'a fiacarei adunari generale se va hotari prin comitetu si se va face cu trei dile mai nainte cunoscuta la toti membrii societatii. In adunarile generale presiede directorulu societatii. Comitetulu póte conchiemá si adunari generali estraordinari, daca va cere trebuinti'a.

§. 44. Adunarea generala decide prin maiortatea voturiloru celoru presinti si hotari'ile ei sunt deobligatóre si pentru membrii absenti. Spre a fi capace adunarea de conchuse, se cere a fi de fa'ia macaru jumatarea membriloru ei.

§. 45. Pentru conducerea si decurgerea adunariloru generale se va statorí, daca va cere trebuinti'a, prin unu conchusu separatu alu adunarii unu regulamentu de trebi, ce are a se proiectá din partea comitetulu.

§. 46. Comitetulu se alege de adunarea generala din Ianuariusi pe unu anu din sinulu membriloru societatii prin votare secreta si maiortate absoluta. Membrii comitetulu se potu si realege.

Desfiintiarea societatii.

§. 47. Candu prin daune repetite societatea 'si va perde atatu fondulu de reserva, catu si capitalele membriloru inscrite dupa §. 6 b), societatea se va privi cá desfiintiata.

§. 48. Afara de aceea societatea se póte desfiintiá si de buna voi'a ei, oricandu intr'o adunare generale $\frac{2}{3}$ parti a membriloru voru hotari' acést'a.

Atunci averea societatii séu se va impartí intre membrii, séu se va hotari' prin ultim'a adunare generala, ca ce se se face cu ea.

§. 49. Modificari in aceste statute se potu face de adunarea generala numai cu aprobarea inaltulu gubernu.

§. 50. Statutele aceste, dupa aprobare se voru tipari' si fiacare membru va primi cate unu esemplarin. Resinari, in 24. Aprile 1867.

Comitetulu fundatori: I. Drocu, catechetu. Dr. Nic. Stoia, med. opidanu. Vis. Romanu, proprietariu. Ilariu Mu'ciu, notariu com. Maniu Drocu, economu. Iac. Ciuceanu, economu. N. I. Mihaltianu, directoru scol. Vas. Drocu, economu. Petru Bancila, docente. Petru Albu, economu.

Nr. 2402—1868.

Statutele societatei de pastrare si de imprumutu din comun'a Resinari, cuprinse in §§. (50) cincidieci de mai susu, se dechiara de valide si acceptabile in conceptulu loru presente.

Din siedinti'a guvernulu reg. trans. tienuta la Clusiu in 12. Fauru 1868.

G. Pechy mp.

Frid. Schreiber mp.,
secretariu.

PUBLICARE.

On. publicu romanu 'si va aduce aminte, ca s'a facutu apelu de prenumeratiune la poesiele lui Iul. Grosescu.

De órece inse pana la decurgerea terminulu de-fiptu n'au fostu incursu atatia prenumeranti, catu se se póta acoperi' spesele editurei, — tiparirea acelor'a a trebuitu se intardie.

Cá inse se se satisfaca onor. publicu, autoriulu s'a adresatu la mine, cá se primescu editur'a poesieloru sale.

Pe langa cata ocupatiunea tóta, din motivulu referintieloru amicabili, ce l'amu catra conscolariulu meu, m'amu fostu indetoritu a primi editur'a menita, si cu acést'a de locu m'amu ingrigitu despre tiparirea loru.

Pana acuma suntu 6 cóle tiparite, si in puterea contractulu facutu cu tipografulu Stefanu Gyulai din Aradu — este prospectu siguru, cá celu multu in 3 septemani se apara opulu gata la despusetiunea stimatulu publicu cetitoriu.

Amu avutu si acelu respectu in intreprinderea acést'a, ca on. publicu pentru ceva intardiare decursa in lips'a abonantiloru si in lips'a editorelui se profite de o editiune mai galanta si mai voluminósa; decatu ce s'a fostu apromisu.

Deci si pana ce se voru gatá aceste poesii, se potu prenumerá, éra dupa aceea se potu trage esemplariulu provediutu cu portretulu poetulu, cate cu 2 fr. dela subsemnatulu (Aradu pe strad'a Telekiana, in cas'a sa propria).

Dela 10 prenumeranti colectantele se gratifica cu unu esemplariu.

De altumintrea remanu cu devotamentu nationale Aradu in 24. ale lui Prieru 1869.

Mericu B. Stanescu,
advocatu.

Colectiuni de melodii romanesci.

Cateva colectiuni se facura cá de treidieci de ani incóce; inse abia un'a din ele a fostu pe gustulu publiculu nostru si neci aceea intréga. Colectiunea cea nóua facuta de dn. Flecht tenmacher e judecata de amicii musicei mai cu multa favóre. Dn. Flechtenmacher crescutu si traitu in Romani'a, petrunse mai bine in natur'a musicei romanesci, decatu alti neromani.

Din „Transilvani'a“ mai avemu esemplaria din anulu curg. incependu dela 1. Ianuariu.

Din a. 1868 se afla esempl. legate, depuse la comitetu in Sibiu. Pretiulu 3 fr. v. a.